

2022-08-11

Verksamhetsberättelse för Älvräddarnas Samorganisation med organisationsnummer 802442-7737 året 2022

Älvräddarnas Samorganisation (ÄlvS) grundades 1974 och fick sina första stadgar som förening 1984. ÄlvS har sitt säte i Kalix.

2022 släppte äntligen Covidrestriktionerna, vilket möjliggjorde resande igen.

Arbetet har skötts i enlighet med stadgarna för föreningen och har därmed i huvudsak handlat om att på olika sätt verka för stopp för ny vattenkraft och miljörestaurering av den befintliga i Sverige. Arbetet har därmed i vanlig ordning handlat om deltagande i mål i domstol, samt skrivande och svarande på debattartiklar i ämnet. Tyvärr har den politiska överenskommelsen gällande NAP-prövningarna gjort att politisk påverkan på riksdag och regering inte har varit meningsfull. Detta eftersom ingen politiker, inte heller något parti, har haft minsta intresse av att riva upp eller förbättra den nya lag som trädde i kraft 1 januari 2019.

Samtidigt har vi fortsatt tryckt på för att även den storskaliga vattenkraften ska miljöanpassas. Detta har skett genom ovan nämnda deltagande i domstolsmål, bland annat ansökningar om dammsäkerhetshöjande åtgärder och så kallade ändringstillstånd.

Inför valet i september 2022 gjorde vi en valenkät som skickades till samtliga riksdagspartier och svarades på i tid av samtliga utom Moderaterna. Valenkätens resultat publicerades på vår hemsida och spreds sedan i våra sociala mediakanaler.

Antalet betalande medlemmar är fortsatt god. Ett litet tapp varje år kan normalt alltid noteras, under 2022 hörde fler än vanligt av sig och ville avsluta/sänka stödet på sina medlemskap pga alla uppkomna kriser som påverkat människor ekonomiskt.

Men vi ligger och skvalpar på ca 3900 st med familjmedlemskap inräknat.

Förutom medlemsintäkterna bidrar ett antal sponsorer med finansiering av verksamheten. Detta har under 2022 skötts av Christer Borg, generalsekreterare (GS) vilket innebär att tidigare arvodering för uppdraget (år 2021 och bakåt) inte har belastat sponsordelen. Arbetet för 2022 kom igång efter årsmötet i augusti men hann inte avslutas. De som hanns med under hösten bokades för både 2022 och 2023. Under 2022 har flera gåvor på 100 000:- skett. Ett antal sponsorer har tillkommit via vår länk på hemsidan.

ÄlvS har haft fem styrelsemöten under verksamhetsåret, 6 februari, 3 april, 27 augusti (årsmöte) och 31 oktober. Årsmötet hölls på plats i Robertsfors och via Zoom. Under årsmötesdagen hölls ett förberedande styrelsemöte samt ett konstituerande möte efter årsmötet. Cirka 20-talet medlemmar deltog.

Styrelsen har under året 2022 bestått av:

Richard Löwall, ordförande 1 år

Ulla Wikström, 2 år

Ulf Ljusteräng, 2 år

Anders Kagervall, 2 år
Alexander Holmsten, 2 år

Ledamöter med ett år kvar har varit:
Jari Toivanen (tillika kassör), Siri Lundström och Urban Hjalte

Till kassör valdes Jari Toivanen, till revisorer Göran Johansson och Kent Pettersson.

Styrelsen uppdrogs att utse en valberedning.

Tidningen Älvräddaren, vår medlemstidning, har kommit ut med 1 nr under 2022 med en upplaga på 3500 tidningar. Sändlistan är utökad till landets samtliga större medier inkluderat SR, SVT samt några utvalda tidningar vars intresseområden vi tror berörs av vårt arbete. Utöver det får kommunerna samt riksdagsledamöterna var sitt exemplar.

GS har blivit kontaktad av olika media vid ett flertal gånger, podden Fiskekompisen i januari, lokaltidningar i Pajala kring Kaunis Iron-målet, Falu-Kuriren och Aktuell Hållbarhet, SVT, tidskriften Miljö & Utveckling samt Aftonbladet och Västerbotten-Kuriren. Ett flertal intervjuer har skett av studenter inom högskola för examensarbeten med mera.

GS har deltagit som adjungerad på alla styrelsemöten med rapportering. Margaretha Svenning, miljöjurist, har också deltagit på vissa styrelsemöten som adjungerad.

Medlemsavgiften 2022 och 2023:

Enskild stödjande medlem: 300 kr
Ungdom (till och med det år man fyller 20 år) och Äldre (fr.o.m. det år man fyller 65 år): 150 kr
Famijmedlemskap: +100 kr utöver enskild avgift
Stödjande organisation: 500 kr

Hemsidan

ÄlvS hemsida har under året uppdaterats av Anders Olofsson som webmaster vars uppgift är att sköta underhåll och backup och finnas till hands när större ändringar behövs. Webbinnehåll som nyheter och smärre ändringar har allt mer tagits över av Jari Toivanen som är webbredaktör och innehållet bestäms tillsammans med GS.
Adress www.alvraddarna.se

Nyhetsbrev

ÄlvS har under året skickat ut 0 stycken Nyhetsbrev per e-post till cirka 2 300 prenumeranter.

Nedan följer i korta ordalag vad som utförts av GS under 2022, med mellanrubriker.

Föreläsningar och seminarier

GS har haft tre bokade föreläsningar/panelsamtal under 2022. De få som var inbokade under våren 2022 kunde tyvärr inte genomföras på grund av den lungåkomma som drabbade GS under tiden för föreläsningarna. Två av de som då ställdes in har i stället genomförts under våren 2023.

Kortare föreläsningar och panelsamtal hölls dels på Bonniers Konsthall i Stockholm i september med anledning av en konstutställning om älvar gjord av två israeler under sommaren 2022. Dels i Katarina kyrka i Stockholm, som bjöd in ÄlvS på en miljödag om vatten i kyrkan. Kollekten tillföll Älvräddarna.

GS var också med på European River Summit 29 september i Bryssel som inbjuden av arrangörerna för att kort berätta om läget i Sverige kring dammutrivningar med mera. Detta återfinns på vår youtubekanal.

Margaretha Svenning höll föredrag för ÄlvS 12 mars i Umeå med Naturskyddsföreningen som arrangör för en som de kallade den "Djuridisk dag". Margaretha Svenning höll tillsammans med GS också föredrag 12 oktober via länk på seminarium i Lycksele, där Jari Toivanen och Richard Löwall representerade Älvräddarna på plats.

19-20 oktober deltog Jari och Richard på Fiskeforum 2022, med bla H.M Konungen, GS deltog även en av dagarna i paneldebatt om vattenkraft.

GS och Margaretha Svenning deltog som inbjudna och aktiva på heldag om kulturmiljöer och vattenkraft på Historiska museet i Stockholm 6 maj, arrangör Göteborgs universitet.

Sportfiskemässan blev inställd under år 2020, 2021 och även 2022 på grund av pandemin.

Möten med andra organisationer och myndigheter

Vi har endast haft ett möte med samarbetsgruppen, som består av ÄlvS, WWF Världsnaturfonden, Naturskyddsföreningen och Sportfiskarna. Gruppen, som funnits sedan 2012, har tappat i fart på grund av NAP. Då myndigheterna nu agerar enligt denna omprövningslag finns inte så mycket att mötas om innan en första utvärdering kan ske efter att de första domarna faller. Samtidigt har nya regeringen efter valet 2022 pausat NAP-omprövningarna ett år, vilket ytterligare lett till att det inte funnits något att dryfta. GS har dock haft ett möte med generalsekreterarna på WWF, SNF och Sportfiskarna under våren 2022.

GS har deltagit på flera möten, som expert på vattenkraft, med Havsgruppen i Naturskyddsföreningens länsförbund i Gävleborg.

ÄlvS har varit representerade på ett antal samverkansmöten med länsstyrelser, verksamhetsägare och andra parter inför omprövningarna enligt NAP under åren 2023 och 2024. Mötena har varit tidsödande och ger inte speciellt mycket, då de flesta verksamhetsutövare är med endast av tvång för att sedan kunna söka bidrag från Vattenkraftens Miljöfond. ÄlvS har via GS och Margaretha Svenning spelat in synpunkter framförallt på den formella juridiska delen, då vare sig myndigheter eller verksamhetsägare har någon bra kännedom om vad som gäller enligt miljöbalk och förvaltningslagstiftning. GS:s åsikt är att på de möten som gäller vattenförekomster som vi inte har speciella åtaganden i finns det inte mycket mening med deltagande. I samtliga fall gäller att allt material som skapas av länsstyrelsen, speciellt slutrapporten kring samverkansprocessen ska tas hem och sparas, då det är ett bra underlag vid de senare omprövningarna i domstol. Framförallt gäller det vid genomläsning av ansökningshandlingarna från verksamhetsutövarna som bör jämföras med länsstyrelsens slutsatser om vad som behövs för att uppnå gällande miljökvalitetsnorm.

ÄlvS har också deltagit på möte med Svenska Kraftnät om uppdrag från regeringen om nyttor lokalt och regionalt i vattenkraften. Uppdraget är skraddarsytt för att försöka få fram nyttor som kan ändra synen och normsättningen av miljökvalitetsnormer i vattenförekomster med småskalig vattenkraft.

Remissvar

Remisser har yttrats över Miljöprövningsutredningen och KMV-vatten samt hjälp till yttrande åt Naturskyddsföreningen i Olofström om Mörrumsån.

Domstolsförhandlingar

ÄlvS har som vanligt yttrat sig i en mängd ansökningsmål gällande tillstånd för befintliga kraftverk, likväl som omprövningar av gällande tillstånd. Antalet mål som vi deltagit i under 2022, i huvudsak med juridiskt skrivande och argumenterande av vår delvis arvoderade, delvis pro bono miljöjurist Dr Margaretha Svenning, har varit åtta stycken, i de flesta fall med flera yttranden under året. Två huvudförhandlingar har ÄlvS deltagit i under året.

Yttranden har lämnats en eller flera gånger i:

Järforsen, ett kraftverk i Värmland där dammsäkerhetshöjande åtgärder söktes.

Gideåbacka, storskaligt kraftverk i Gideån, där vi överklagat tidigare domslut till först Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen) och sedan till Högsta domstolen.

Granö, kraftverk i Mörrumsån, som är skyddad enligt 4 kap. 6 § miljöbalken (nationalälvsskyddet) samt också utsett till Natura2000-område.

Malta, kraftverk i Värmland där Fortum sökt att få bygga helt nytt kraftverk med större slukförmåga (större ingrepp i miljön).

Kroknäs kraftverk i Sävarån, överklagat till Svea hovrätt.

Silverforsen i Silverån, biflöde till Emån. Överklagan till Svea hovrätt i april, dom 2022-10-06, avslag för sökande.

Kaunis Iron, järngruva i Pajala med stor inverkan på Muonio älv, som är skyddad enligt nationalälvsskyddet. Gruvan ger stor påverkan på vattnet. Flera yttranden har gjorts och huvudförhandling skedde 29 augusti till 15 september. Då huvudförhandlingen pågick så länge (ingen av myndigheterna som deltog hade någonsin varit med om så lång tidsutdräkt), kunde vi bara delta 29 och 30 augusti. Ingen av närvarande myndigheter var med hela huvudförhandlingen. Vi yttrade oss i efterhand på alla inkomna handlingar från varje förhandlingsdag. Sökande fick tillstånd, nu överklagat till Svea hovrätt, som ännu denna dag inte meddelat om de lämnar prövningstillstånd. En polisanmälan mot Kaunis Iron lämnades in under maj månad, gällande utsläpp av vatten i strid med gällande tillstånd. Som i 90 procent av fallen avslutades ärendet utan åtgärd från miljöåklagare.

Sävar kraftverk i Sävarån, huvudförhandling i augusti. Ansökan avslogs av Umeå tingsrätt.

Lobonäs kraftverk i Voxnan, biflöde till Ljusnan. Även här en skyddad sträcka enligt 4 kap. 6 § miljöbalken. Ett helt olovligt nybygge av kraftverk, där vi deltagit i både underrätt och sedan i Svea hovrätt. Tyvärr har de fått tillstånd och överklagan till HD gavs aldrig prövningstillstånd.

Övrigt

ÄlvS är representerade i Ångermanälvens vattenråd.

Under året har ett antal debattartiklar skrivits, både egna förstainlägg av GS och några repliker:

Januari: Replik kring småskalig vattenkraft i LRF-tidning

Februari: Replik kring småskalig vattenkraft och NAP, tillsammans med Margaretha Svenning

Augusti: Replik i DN på debattartikel av Jacob Wallenberg och Jan-Olov Jacke kring NAP-omprövningarna

November: Replik på ledare i lokaltidning kring kulturmiljöer och småskalig vattenkraft
December: Replik Land Lantbruk kring småskalig vattenkraft

En stor del av arbetet har handlat om kontakter med myndigheter, politiker och engagerade medlemmar, både via telefon och e-post. Aktiv hjälp har lämnats på olika sätt till bland andra Naturskyddsföreningen i Olofström, vilka som tack brukar ge oss "Älvatusen" en eller par gånger per år som gåva. Frågor under året från Emåförbundet och Sportfiskarna Göteborg är några exempel på sådant som utförs löpande. Mycket tid läggs också ner löpande på förberedelser inför mässor, föreläsningar, årsmötet, tidningen Älvräddaren mm.

ÄlvS är sedan början 2017 medlem i organisationen Waterkeeper Alliance (WA), med säte i USA. WA arbetar med vattenfrågor internationellt, och har medlemsorganisationer över hela världen, bland annat i Costa Rica, Nepal, Indien, Storbritannien m.fl. Syftet med medlemskapet, förutom att det alltid är bra att ha nätverk internationellt, är att WA de tidigare år fått donationer av svenska Postkodlotteriet. I Postkodlotteriets bestämmelser ingår att WA måste ha minst två medlemsorganisationer i Sverige, vilket sedan 2017 uppfyllts. Den andra organisationen är Östersjölaxälvar i Samverkan.

ÄlvS är engagerade i rörelsen Dam Removal Europe, med säte i Nederländerna.

ÄlvS har i januari 2022 haft ett möte med Vattenkraftens Miljöfond som deltagare i deras dialoggrupp för ideella föreningar.

Möte med ägare till Gottne kraftverk, ett småskaligt kraftverk i den mot vattenkraft skyddade Moälven, har haft i avsikt att förmå ägaren att riva ut kraftverket under NAP-prövningarna. Kraftverket har inte prövats ännu på grund av pausen av NAP som regeringen beslutade.

Under året 2022 har veckovisa kanslimöten via Zoom och telefon haft mellan GS, och Jari Toivanen, med Margaretha Svenning som adjungerad vid flera.

Sökta bidrag

Under hösten 2022 ansökte ÄlvS återigen om medel från Naturvårdsverket för att finansiering av verksamheten. Sökt belopp 1 072 000 kr. ÄlvS fick sig tilldelat 224 000 kr.

Stadgeändringar

Under oktober månad inleddes arbetet med stadgeändringar. Detta föranlett av att ÄlvS nuvarande stadgar är utformade för en tid då antalet aktiva älvräddargrupper var betydligt större. Stadgeändringarna sker också för att om möjligt kunna söka bidrag från fler statliga myndigheter än Naturvårdsverket. Arbetet sköttes i huvudsak av GS och Ulf Ljusteräng under hösten.

Verksamhetsberättelse för Älvräddarnas Samorganisation med organisationsnummer 802442-7737 året 2023 fram till årsmötet 27 augusti

Arbetet har fortsatt skötts i enlighet med stadgarna för föreningen.

Arbetet med sponsorer har under våren 2023 inte kommit igång i full fart ännu. De som blivit nya sponsorer har meddelats till Jari, och de som redan är med i "rullorna" som velat spontanbetala har

också tagits hand om. Arbetet bör slutföras under hösten. Den som tar över arbetet bör försöka få in medel från sponsorer för både 2023 och 2024.

ÄlvS har hittills haft 8 styrelsemöten under verksamhetsåret fram till årsmötet.

Tidningen Älvräddaren, vår medlemstidning, har kommit ut med 1 nr under 2023 med en upplaga på 3500 tidningar varav 3116 skickats ut till medlemmar, sponsorer, riksdag, landets kommuner samt utvalda medier och personer.

Vi har blivit kontaktade av olika media vid ett flertal gånger under 2023, podden Fiskepolarna, Forskning & Framsteg, och SVT om Vattenfalls planer på ny utbyggnad av vattenkraft. Flera intervjuer har skett av studenter inom högskola för examensarbeten med mera.

Nyhetsbrev

ÄlvS har under året skickat ut 0 stycken Nyhetsbrev per e-post till cirka 2 300 prenumeranter.

Nedan följer i korta ordalag vad som utförts under 2022, med mellanrubriker.

Föreläsningar och seminarier

GS har haft tre föreläsningar/panelsamtal under 2022. Dessa var de som tvingades ställas in under våren 2022.

GS och Margaretha Svenning arbetade med och deltog på två mässor under våren 2023. Dels Sportfiskemässan 16-19 mars, där också Richard Löwall deltog, Sedan Nordic Sustainability 9-10 maj. För första gången såldes samtliga objekt på vår traditionsenliga auktion på Sportfiskemässan direkt under auktionen. Förutom det fick vi 17 nya medlemmar under mässan.

Föreläsningar har skett under resa 21-23 mars i Borås, Halmstad och Lerum. Vid två av dem har Margaretha Svenning deltagit med svar på juridiska frågeställningar.

GS deltog med föreläsning på mäsas i Nordmaling under april månad.

ÄlvS deltog på två dagars samtal kring skogsfrågor i Luleå i början av maj, via Richard Löwall och GS Christer Borg. Arrangör Patagonia.

Möten med samarbetsgruppen och myndigheter

Älvräddarna har inte varit representerade på några samverkansmöten med länsstyrelser, verksamhetsägare och andra parter inför omprövningarna enligt NAP under åren 2023 och 2024. Däremot har de slutrapporter som skickats från länsstyrelserna tagits om hand som underlag inför kommande NAP-prövningar. Se vidare under samma rubrik för år 2022.

ÄlvS har också deltagit på möte med Svenska Kraftnät om uppdrag från regeringen om nyttor lokalt och regionalt i vattenkraften.

Domstolsförhandlingar

I fyra mål har det lämnats yttrande när detta skrivs. Dessa gäller Gideåkraft i Gideälven, Kaunis Iron, gruva i Pajala, Badasjöarna i Värmland, där överklagande till Svea hovrätt, samt Vifors kraftverk i Hamrångeån, en NAP-prövning. HD lämnade i våras också prövningstillstånd för jävssituation i Svea hovrätt, vilket vi tidigare klagat på. I samtliga fall har huvudförfattare i yttrandena varit Margaretha Svenning.

Övrigt

Under våren har ett antal debattartiklar skrivits, både egna förstainlägg och några repliker:

Januari: Debattinlägg på Altinget.se om PM Nilsson och hans ålfiske. Dagen för publicering avgick PM Nilsson från posten som sakkunnig i regeringen på grund av den mediastorm som varit sedan hans tjuvfiske av ål blev känt.

Februari: replik på ledare kring småskalig vattenkraft och NAP

April: replik på debattartikel i Energi & Miljö kring småskalig vattenkraft och NAP

Maj: Debattartikel i Altinget om Vattenfalls planer på fortsatt utbyggnad av vattenkraft

En stor del av arbetet har fortsatt under våren och sommaren. Det har handlat om kontakter med myndigheter, politiker och engagerade medlemmar, både via telefon och e-post. Lillpiteälvgruppen har fått aktiv hjälp av ÄlvS. Mycket tid läggs också ner löpande på förberedelser inför mässor, föreläsningar, årsmötet, tidningen Älvräddaren mm. Redigering av annonser för våra sponsorer i svensk fiskepress sker också löpande. Koll och moderering av vår Facebook-grupp har skett löpande, förutom under juli semestermånad. Ett antal inlägg har också gjorts på ÄlvS Twitterkonto. Under våren har råd och hjälp getts till privatperson med ansökt gruvetablering i sitt närområde.

Som vanligt har kontakts tagits med ett antal personer gällande bidrag i form av artiklar till Älvräddaren 2023.

ÄlvS har i januari 2023 haft ett möte med Vattenkraftens Miljöfond som deltagare i deras dialoggrupp för ideella föreningar.

Under våren 2023 har kanslimöten via Zoom och telefon hafts mellan GS och Jari Toivanen.

Sökta bidrag

Ansökning till Naturvårdsverket för ideella föreningar har ännu inte utlysts.